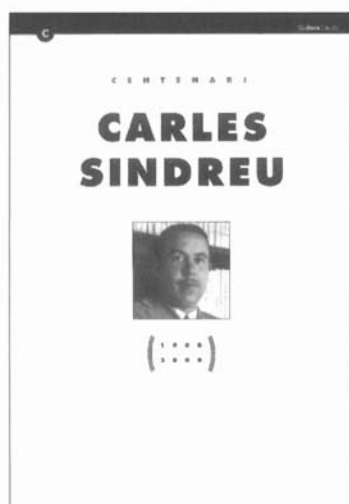

Centenari Carles Sindreu (1900-2000)

Carme Arenas (coord.)

Institució de les Lletres Catalanes, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2001, 64 pàg.

Ressenya

Carles Riobó

Periodista

Al març de l'any passat la Biblioteca de Catalunya, al cor de Ciutat Vella, obria les portes a l'exposició *Carles Sindreu. L'aposta per la modernitat*, promoguda conjuntament amb la Institució de les Lletres Catalanes. L'exposició, de caràcter itinerant (ja s'ha pogut veure a Barcelona, la Garriga, l'Ametlla del Vallès i, a partir del 25 de gener de 2002, al Museu de Granollers), té com a objecte reivindicar la memòria d'aquest carismàtic personatge tot coincidint amb el centenari del seu naixement.

L'exposició s'estructura al voltant de mitja dotzena de seccions temàtiques –«Entorn familiar», «Literatura», «Periodisme, esport i humor», «Publicitat», «El Vallès» i «Carles Sindreu, home del seu temps»–, i exhibeix al voltant de 290 peces de material documental procedents de diverses entitats públiques i col·leccions particulars: llibres i revistes, fotografies, prospectes publicitaris, pintures i dibuixos, cartes i manuscrits, enregistraments sonors...

Pocs mesos abans veia la llum la publicació *Centenari Carles Sindreu (1900-2000)*, que pot considerar-se com una primera introducció a l'obra de Sindreu i un complement amè i rigorós, que enriqueix els continguts de la mostra i que convida a endinsar-se amb més profunditat en el món d'un autor tan íntimament vinculat a la nostra comarca.

La filòloga granollerina Carme Arenas, comissària de l'exposició, ha coordinat aquest treball, que examina la faceta poètica i narrativa de Sindreu a partir de textos de crítica i interpretació, recolzats en una selecció de fragments escollits. En concret s'hi reproduïx un total de setze textos poètics que revelen una gran capacitat d'observació i de suggeriment –cinc de *Radiacions i poemes* (1928), un parell de *Darrera el vidre* (1933), tres de *Les figures del pessebre de l'Ametlla del Vallès* (1960), tres més de *Si veus que neva, desperta'm* (1996) i tres cal·ligrames apareguts a les pà-

gines de *L'Esport Català* (1925-1926)– i quatre extractes en prosa –fragments de *Radiacions i poemes*, *La klàxon i el camí* (1931), *La singular història d'un club de tennis* (1952) i *El senyor Joanet del Guinardó* (1954). Tot plegat es complementa amb una nota biogràfica, una bibliografia de i sobre Carles Sindreu i la inclusió de material iconogràfic divers: més d'una dotzena d'instantànies extretes d'arxius històrics, particulars i familiars; un dibuix a ploma de Joan Miró i dues il·lustracions d'Amador Garrell i de Ramon Capmany; les reproduccions de les portades de *Radiacions i poemes*, *Humor Sindreu* (1973) i *Obra poètica* (1975), així com el manifest fundacional de l'ADLAN (Amics de l'Art Nou), la societat de la qual Sindreu fou un dels principals impulsors.

Aquest volum és un dels darrers lliuraments de la col·lecció «Centenaris», una sèrie d'opuscles que vol donar una visió de conjunt de l'obra d'autors notables de la literatura catalana. Fins aquest moment n'ha aparegut gairebé una dotzena (dedicats a noms com Pla, Sagarra, Riba, Salvat-Papasseit, Foix, Oliver, Manent o Garcés) que s'afegeix a les diferents publicacions de què disposa la Institució de les Lletres Catalanes per tal de difondre el treball dels escriptors catalans i facilitar-ne la divulgació. Tant la present exposició com el volum que l'acompanya s'han d'emmarcar en la tasca de promoció dels autors autòctons –dins i fora de les terres de parla catalana– que duu a terme la Institució de les Lletres Catalanes des de la seva creació el 1987.

La celebració del centenari Sindreu ha generat exposicions (cal fer menció de la reposició de la col·lecció de *Retrats d'infants* a la galeria Eude de Barcelona, del 27 de febrer al 10 de març de 2001, gràcies a la iniciativa de Filo de Paz), taules rodones, recitals de l'obra poètica amb música en directe i un rosari d'articles recordatoris publicats a la premsa. Però aquest seguit d'iniciatives ha resultat especialment valuosa en la mesura que ha propiciat el retrobament d'amics i coneguts de Sindreu que, més enllà de l'anàlisi teòrica, l'han fet reviure a través dels seus records.

Fent bona aquest vessant més íntim i personal, les pàgines d'aquesta publicació s'obren, a manera de preàmbul, amb una evocació signada per Josep Maria Cadena. El significatiu títol de la seva aportació –«Carles Sindreu i la necessària emergència de l'oblit»– ja palesa el sentit del que es pot considerar com una operació de rescat. Cadena recorda el seu primer contacte amb la literatura de Sindreu quan, essent un lector voraç de només setze o disset anys, ensopega en una paradeta del popular mercat dominical de Sant Antoni amb un exemplar polsós de *La klàxon i el camí*. Reviu aleshores el plaer secret provocat per la descoberta literària. Una estimulant promesa de sensacions enmig d'un panorama cultural erm, amb el catalanisme condemnat a l'ostracisme.

El desembarcament de Carles Sindreu en el món literari resulta peculiar, ja que hi accedeix després d'un període com a colum-

nista periodístic en el qual sobresurt per les seves innovadores cròniques esportives, tocades per la gràcia i l'agilitat de la seva ploma. En un context aparentment tan codificat com és el de la premsa de gènere, un Sindreu agosarat estén un insòlit pont vers l'avantguarda en regalar als lectors els seus imaginatius cal·ligrames tennístics, amarats d'un peculiar sentit de l'humor i preludi de l'anomenada poesia visual. Cal valorar l'aportació d'aquest Sindreu juganer i experimentador en el mitjà periodístic. La seva aposta per popularitzar un esperit renovador entre «un públic no necessàriament vinculat al món literari i, per extensió, la introducció d'un nou llenguatge periodístic emparentat amb la pintura, la imatge, l'element lúdic i l'essencialització del llenguatge», tal com afirma Carme Arenas.

El valor conceptual de la imatge en els cal·ligrames es retroba amb posterioritat en el seu primer llibre publicat, *Radiacions i poemes*. Perllongant aquest tarannà innovador, aquí introdueix el que es pot considerar com la llavor del que ara coneixem com a microrrelats. Alguns semblen gairebé aforismes i estan emparentats en forma i esperit amb les *greguerías* de Ramón Gómez de la Serna. Aquestes perles de síntesi conjuguen amb harmonia dos dels trets més definitoris de la personalitat del seu autor: l'atreuiment i una ironia i una sensibilitat refinades, dotades d'una qualitat paradoxal, «Un humor entès com una cosa seriosa, com un mecanisme que li permet de dir les coses amb un cert distanciament no

exempt de profunditat amb un llenguatge fi, intel·ligent, mancat d'artifici», en paraules de la mateixa Carme Arenas.

L'escriptura de l'autor és un mirall en el qual es reflecteix el seu tarannà afable i desimbolt. Dipositori dels ecos de la lírica modernista, Sindreu es revela aviat com un entusiasta divulgador de l'avantguarda com a signe de modernitat. A «Carles Sindreu, caçador d'imatges poètiques», Carme Arenas recupera un fragment d'una carta adreçada al seu gran amic, el crític d'art i espectacles Sebastià Gasch, en el qual confessa el «visible desig de trencar motllos –en el possible–, i un afany de dir les coses d'una manera nova, viva i directa, una mica agressiva i sobretot breu i esquemàtica». Però és un desig que l'esclat de la guerra interromp brutalment. L'ombra negra del conflicte civil provoca que el Sindreu poeta no torni a emergir públicament fins a la dècada dels seixanta, progressivament allunyat dels ambients editorials i exhibint un to vital voluble, dominat pels alts i baixos.

A excepció del recull *Si veus que neva, desperta'm. Dones de la meua vida*, publicat pòstumament al 1996, *Les figures del pessebre de l'Ametlla del Vallès* –il·luminat pel pinzell de l'artista granollerí Amador Garrell– representa un epíleg coherent a una trajectòria literària que, en la seva etapa final, va estar marcada pels projectes frustrats o interromputs. Per aquest motiu resulta espe-

cialment interessant el darrer dels estudis, on Maria Dolors Madrenas i Joan M. Ribera analitzen a quatre mans el «Carles Sindreu, prosista» i elaboren una detinguda relació del seu llegat: des de les idees caçades al vol que atapeïen els seus inseparables quaderns de notes fins a guions preparatoris per a futures novel·les, passatges censurats en el seu moment i un reguitzell d'assaigs i contes, manuscrits o mecanografiats, tant en català com en castellà.

Els mateixos autors desvelen les confessades influències literàries de Sindreu i esmicolen amb precisió la mecànica interna dels seus relats per bastir l'arquitectura del seu estil. Així, descobrixen el sentit precís –i nou– de títols com *Radiacions i poemes*, *La klàxon i el camí* o *El senyor Joanet del Guinardó*, ara deslliurats de la lectura condicionada de què foren objecte en el seu moment. Posen en evidència, punt per punt, moltes de les constants estilístiques de Sindreu, que no són sinó projeccions literàries de la seva personalitat: l'espontaneïtat, els retrats agosarats, les associacions descriptives sorprenents, la predilecció pels objectes quotidians i per les petites coses i detalls o el seu culte al joc amb el lèxic i les imatges.

La polifacètica i sempre creativa personalitat del Sindreu sofisticat i esnob, bon tertulià, apassionat del jazz, el cinema o el món del circ i actiu catalitzador de moltes de les iniciatives més des-

tacades en l'àmbit cultural, artístic i social va quedar marcada irremissiblement per la guerra, en la qual va perdre el seu pare, i per la llarga i amarga postguerra. La seva aura cosmopolita també va començar a esvair-se, en part, com a efecte de la postguerra. Sindreu fou un més dels nombrosos intel·lectuals silenciats per «l'exili interior», persones que «deixaren de banda activitats en què havien començat a destacar en períodes anteriors a la guerra civil i procuraren ésser uns perfectes desconeguts per a gairebé tothom». Josep M. Cadena conclou poèticament que «Carles Sindreu i molts dels seus amics foren naufrags enmig d'una tempesta que no havien provocat i es trobaren obligats a cercar unes illes de silenci públic per a sobreviure».

En aquest sentit, Madrenas i Ribera intenten trobar una explicació plausible de l'arraconament –tant des del punt de vista editorial com per part de la crítica– que, d'ençà els anys seixanta, confina Sindreu a «l'eclipsi literari», relegat a «simple humorista (...) i, finalment, oblidat».

D'una manera o altra, la inquieta personalitat de Carles Sindreu i la vigència del seu esforç renovador perviuen com el millor esquer per a tots aquells exploradors literaris amb esperit inquiet.

Centenari Carles Sindreu (1900-2000) representa una bona brúixola per als amants de gratar la superfície, a la descoberta d'estimulants rastres ocults sota la llosa de la història oficial.